

DAVID
FOENKINOS

HLAVA V OBLAKOCH

Román autora svetového bestselleru **NEŽNOST**

HLAVA V OBLAKOCH

DAVID FOENKINOS

HLAVA V OBLAKOCH

Z francúzštiny preložila
Marta Činovská

slovart

Copyright © J'ai lu, Paris 2014
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015
Translation © Marta Činovská 2015
ISBN 978-80-556-0959-1

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ČASŤ PRVÁ

1

Jedného dňa dostali moji rodičia čudný nápad splodiť dieťa, mňa.

Nechápem celkom isto, čo ich k tomu viedlo. Možno chceli byť ako ostatní. Aj dnes si spomínam na zvláštny pocit, keď som ako maličký ľudský batôžtek sedel uprostred obývačky. Rodičia sa ma dotýkali končekmi prstov a ich bozky boli ako letný dotyk pier. Akoby sa medzi nami nachádzala bezpečnostná zóna, a možno sa ma aj trošku báli. Báli sa, že dostanú nejakú chorobu, ktorej sa už nezbavia. Ktovie? A možno by tá nežnosť bola nákazlivá a nútila ich splodiť ďalšie dieťa.

Jasné, že si trochu domýšľam. To sa stáva. Ešte som nestretol nikoho, kto by dokázal hovoriť o svojich rodičoch pravdivo, čestne a spravodlivo. Čo ja považujem za odmeranosť, je *istotne* ich spôsob milovať. Lebo oni ma milujú. Nenašiel som v slovníku slovko, ktoré by ich cit vystihovalo, ale viem, že ten cit existuje. Nie je to vlastne nič konkrétne. Z času na čas si telefonujeme, a vlastne si nič nepovieme. Zľahka preskakujeme z témy na tému a práve z tejto prázdnej konverzácie čerpám istú dávku nežnosti. A často ani nepotrebujeme slová. Máme sa radi, tak sa asi milujú jednoduché stvorenia. A myslím si, že mi to celkom vyhovuje. Pravdepodobne som sa

vzdal predstavy, že ma rodičia budú ľúbiť podľa mojich predstáv. Napokon, lásky nikdy nie je dosť.

Náš príbeh sa vlastne už zle začal: dali mi meno Bernard. Iste, je to celkom sympatické meno. V živote som stretol zopár nositeľov tohto mena, ktorí boli celkom fajn. S Bernardom môžete napríklad stráviť celkom pekný večer. Meno Bernard evokuje tichú, okamžitú familiárnosť. Bernarda sa nebojíte potľapkať po pleci. Mal by som sa tešiť, že už samotné meno znie priateľsky. No ja to tak nevnímam. Časom som pochopil aj potuteľný rozmer môjho mena; je v ňom akési neblahé tušenie. Ako by som to len povedal? Moje ja neustále očakávalo neúspech. Niektoré mená akoby boli vývesným štítom oznamujúcim osud svojho nositeľa. Koniec koncov, Bernard by mohol byť aj postava z veselohry. V každom prípade s takým menom bohviečo nedokázate.

Vybrať meno je fakt ťažké. Nielenže to nemusí dopadnúť vždy dobre. Zakaždým ma prekvapí, keď nejaké dieťa nazvú Odyseus; predstavte si, že by to bol ustráchanec, čo sa bojí vlastného tieňa. A jasné, je riskantné dať dcére meno Marylin alebo Lolita. Takéto meno nedáva veľmi na výber; treba mať zmyselnosť v krvi. Čo sa toho týka, nemám sa na čo sťažovať. Bernard nie je síce práve meno veštiace úspech, no ujde. Ba dokonca by som povedal, že je *skoro* šarmantné. Nie je ani extravagantné, ani honosné. Niečo medzi tým, čo mi celkom sedí. Som typ, čo sa nedokáže rozhodnúť, na ktorú stranu patrí. Často počúvam, ako sa ľudia zamýšľajú nad tým, ako by sa zachovali počas 2. svetovej vojny. Boli by v odboji, alebo by kolaborovali? Pre mňa je odpoveď jasná: ani jedno, ani druhé.

Môj otec sa volá Raymond a nebol v odboji*, zúrive však sledoval vojnu zo svojej izby. Ako dospievajúci chalan sa chcel zapojiť do bojov. Mal dvanásť, keď jeho veľký brat na začiatku nemeckej invázie padol na fronte. Mladý Raymond si zavesil nad posteľ jeho fotografiu ako hrdinu. Smrť staršieho syna spôsobila, že všetci sa ponorili do akejsi ponurej apatie. Raymond vnímal, ako sa jeho rodičia zažíva strácajú. Stali sa z nich akési každodenné tiene a nevyslobodilo ich ani Oslobodenie. Zostali naveky uväznení v roku 1940, keď dostali onen osudný telegram. Rok po skončení vojny sa presťahovali neďaleko Orléansu a Raymond v Paríži osamel. Strach poznačil aj jeho prvé mužné roky, bolo mu teda jasné, že by nikdy nedokázal byť vojakom. Všetkého sa bál a nevedel si nájsť ani priateľov. Ostatné roky strávené s rodičmi v ohlušujúcom tichu ho úplne pripravili o schopnosť nadväzovať vzťahy. S istými pochybnosťami sa pustil do štúdia práva, no mladíci plní života a sebadôvery ho čoskoro prevalcovali a rýchlo zaradil spiatocku. Našiel si miesto, ktoré mu vyhovovalo väčšmi: nočný strážnik v hoteli. V noci za okienkom vrátnice sa konečne cítil v pohode. Občas si predstavujem otca šťastného vo svojej tmavej ulite.

A práve tam začiatkom päťdesiatych rokov stretol Martine, moju mamu. Prišla do Paríža po prvý raz, na pohreb starej mamy. Neodvážila sa preto tešiť, že konečne spoznáva hlavné mesto (pochádzala z Orléansu, aká náhoda). A zatiaľ čo jej trúchliaci rodičia unavení pad-

* Pravdaže, len v historickom slova zmysle, lebo nato, aby dokázal žiť s mojou matkou, treba dostatočnú odbojnosť.

li do postele, ona nedokázala zaspať; príliš ju vzrušovalo, že môže poznávať mesto, v ktorom pulzuje život. Využívala každú chvíľu a pustila sa po nejakej uličke aj za cenu, že zabľúdi. Vdychovala parížsky vzduch a mala pocit, že nasáva vôňu džezu, zmocňuje sa jej vidi-
na Saint-Germain, a stačí otvoriť ústa a celý ten zázračný svet vdýchne do seba. Neveľmi sa mi darí predstava, ako moja matka za mlada kráča ulicami. Minulosť mojich rodičov je román, ktorý nie je možné napísať. Dajú sa z neho zachytiť udalosti, pospájať útržky a čiarky, no realita ich života k tomu nepasuje. Dnešní Raymond a Martine uviazli v mojich predstavách, ako v papučiach sedia pred televízorom, počujem ich, ako sa škriepia kvôli neplánovanému výdavku, vidím, ako sú k sebe čoraz väčšími netolerantní, uvedomujem si ich starobu a pomalosť, a napriek tomu moja matka kráča stále rýchlejšie onou parížskou ulicou, ktorá sa už stala aj jej. Tých niekoľko dní, ktoré tu strávila, ju uistilo, že toto mesto už nechce opustiť. Musí však nájsť dôvod, aby zostala. A dôvody sa často nachádzajú na prízemí.

Raymond, verný svojmu postu, spokojný so skromnými ambíciami, hádzal nesmelé úsmevy na mladú dievčinu, ktorá sa v jeho hoteli ubytovala so svojimi rodičmi. Martine ešte nevedela o živote nič, ale ako každá žena dokázala prečítať vášeň v mužskom pohľade. Vedela, že to nie je len obyčajný zdvorilý pohľad, profesionálny pohľad zamestnanca hotela. Zbadala v ňom záchvev, vzrušenie, odraz toho, čo cítila sama. Mladík, ktorého by si v Orléanse sotva všimla, v parížskom kontexte nadobudol mimoriadnu dôležitosť. Raymond bol v správnu chvíľu na správnom mieste (čo bola jeho najlepšia vlast-

nosť). A vďaka tomu si vyslúžil jej opätovaný úsmev. Sme v roku 1953: Prokofievovu smrť zatienila smrť Stalina, no ani jedna udalosť mojich rodičov v ničom neovplyvní. Večer nasledujúceho dňa moja matka v noci zašla za nočným strážnikom. Pobozkali sa.

A potom život plynul.

Zatiaľ čo ja sa blížim k päťdesiatke, moji rodičia si užívajú starobu. Ešte prednedávnom mi osemdesiat rokov pripadalo ako dlhovekosť. Žijú svoj život čo najnenápadnejšie, možno aby si na nich smrť nespomenula. Tajomstvo dlhého života tkvie bezpochyby v tom: nenarobiť veľa hluku. Sú priam posadnutí návlakmi. Keď prídem k nim na návštevu, skôr ako sa pozdravíme a prehodíme pár slov, musím okamžite vkĺznuť do tých kúskov látky. Moja žena, psychologička*, tvrdí, že rodičia nechcú, aby moja návšteva u nich zanechala nejaké stopy. Bezpochyby preháňa.

Tiež by som sa mohol zamyslieť nad problémom jedináčikov. Prečo nemali moji rodičia ďalšie dieťa? Je to moja vina? Jedináčikovia si neustále kladú otázku, či ich narodenie totálne uspokojilo túžbu rodičov po dieťati. Alebo či narodenie jedného dieťaťa celkom stačilo, aby jeho tvorcovia stratili chuť splodiť ďalšie. Inak povedané, či nado mnou moji rodičia žasli, alebo boli zo mňa znechutení? A často som pociťoval práve to totálne nepochopenie. Náš príbeh, príbeh jediného syna a jeho rodičov, nemal vôbec dušu. Priam som závidel hysterickým

* Môj každodenný život stojí za analýzu.

rodinám, kde nezhody vybuchovali do kriku a slz. My sme nemali silu ani na drobnú škriepku.

Často som si myslel, že moji rodičia by boli vhodnými románovými postavami. Zvláštne vlastnosti sa zväčša posudzujú v tichosti, diskkrétne. Ba možno sú aj nepochopiteľné. Čitateľ by si možno kládol otázky. Sú vari blázniví? Sú akosi mimo? Čo ja viem? Nie som práve najpovolanejší na to odpovedať. No nemusí tomu byť vždy tak. Nasledujúce mesiace mali obrátiť môj život aj vzťah k nim naruby.

Hoci uplynulo už veľa rokov, zakaždým, keď sa prebudím vedľa svojej ženy, pocítim obrovskú radosť. Pozorujem jej dlhé čierne vlasy na bielom vankúši. Čo sa vlasov týka, milujem ich ako v prvý deň. Mal by som vlastne žiť s nimi. Avšak nemôžem povedať, že patríme k dvojiciam, ktoré len žijú vedľa seba. Keď sa dívam na Nathalie, rozbúši sa mi srdce, možno nie zakaždým, možno dokonca len zriedka, no v hociktorej chvíli ma dokáže preniknúť pocit šťastia, že som s ňou. Poniektorí to nazývajú *prerušovaný tep srdca* – výraz, ktorý sa mi veľmi páči, aj keď si nie som istý, či mu správne rozumiem. A tiež milujem meno mojej ženy; milujem ho tak, ako nenávidím to svoje. Nathalie predstavuje zrod. A to bolo pre nás sľubné.

Keď sme sa stretli, herečka Nathalie Bayeová práve získala Césara. Neviem už za aký film. Istotne za *Balance*. Áno, muselo to byť za *Balance*. Nikdy som nemal skvelú pamäť na udalosti a na názvy už vôbec nie. Mám ľahkú amnéziu. Nikdy však nezabudnem, ako som po prvýkrát uvidel tú, ktorá sa mala stať mojou ženou. Mala oblečený pásikavý pulóver a kráčala ľahko, ľahučko, akoby sa ani zeme nedotýkala. A to sa mi práve páčilo. Milujem predstavu, že spomienka na naše stretnutie znehybnela v čase. Vlastne

len pre ňu. Ja som totiž spadol na zem. Vo chvíli, keď som prechádzal popri nej, som sa pokľzol. Vošiel som do jej života pádom. Keď sa občas hádame, prehodí:

„Mala som zbystriť pozornosť. Ako som sa len mohla rozhodnúť žiť s niekým, kto mi z ničoho nič spadol pod nohy? Mala som byť v strehu. Bolo to znamenie.“

„Ale... tebe sa to predsa páčilo.“

„Zlomil si si kľúčnu kosť a ja som ťa odvieďla do nemocnice. Neviem, prečo by sa mi to malo páčiť.“

„Nepáči sa mi, že spochybňuješ krásu nášho stretnutia. Vieš, Nathalie, môžeš mi vyčítať všeličo, no toto nie. Naše stretnutie bolo krásne...“

...

Mal som pravdu. Naše stretnutie bolo pekné. Len málo prvých rande sa odohrá v nemocnici. Jasné, občas sa poškriepime, sme frustrovaní, ba dokonca si na chvíľu pomyslíme, že inde by sme boli šťastnejší. Viem však, že je to len ilúzia. Nevedomá verzia našej prítomnosti.

Keď sme vyšli z nemocnice, mal som ruku upevnenú v obrovskej bandáži. Povedal som jej, ako sa volám, a ona sa naširoko usmiala. Nerád by som bol paranoidný, no ten úsmev akoby vravel: S tým obväzom ti meno Bernard fakt pasuje. Prešli sme sa kúsok. Často si spomínam na ten večer, keď sa všetko otriaslo v základoch. Veď zaľúbiť sa v rokoch osemdesiatych bolo také ľahké. Milujem toto obdobie. Často ho síce posmešne nazývali *rokmi pracháčov*, spájajúc to trochu vulgárne s mocou peňazí; ale s odstupom času, ako narastá brutalita, sa mi tie roky zdajú priam pohodové.

Prvé mesiace nášho vzťahu boli viac-menej prekvapujúce. Nathalie so zápalom študovala psychológiu. Za každým, keď ma požiadala, aby som sa natiahol na pohovku, dúfal som, že v tom bude trochu erotiky, ale nie: chcela ma len analyzovať. A tak sa horizontálna poloha nikdy s našou sexualitou nespájala. Bol som jej pokusný králik. Chcela, aby som rozprával, spomínal na svoje detstvo. Zdalo sa, že príbeh mojich rodičov ju veľmi zaujal. Keď si na to pomyslím dnes, vravím si, že možno práve moji neurotickí rodičia a to, čo som po nich zdedil, túto ženu zviedlo. Musím však priznať, že látka to bola tak na desať sedení. Tvárila sa sklamane, že nie som komplikovanejšia bytosť: začiatok nášho ľúbostného príbehu jej neposkytol veľa na štúdium. A tak som sa začal tváriť, že mám aj druhú stránku osobnosti. Aby som bol pre ňu zaujímavý a mohol s ňou tráviť čas, vymýšľal som všelijaké nežné bláznovstvá. Nebolo to vôbec ľahké, najmä pre mladého muža ako ja, ktorý priam sršal normálnosťou.

Pravdepodobne ocenila moje úsilie: Jedného dňa ma vyslobodila: „Bernard, prosím ťa, buď tým, kým si,“ povedala. Báľ som sa, že ak odhalí, aký v skutočnosti som, bude sa so mnou nudiť. So mnou sa však niečo udialo. Ako som sa tak hral na bláznivého zabávača, bol som zrazu originálny. Pri tých kúskoch som bol šťastný, akoby premeny na iné osoby vo mne čosi odhalili. Po prvý raz som mal pocit súladu so samým sebou. Súviselo to azda aj s tým, že som bol zaľúbený. Zvláštny pocit, že konečne mám svoje miesto. Mimoriadne si spomínam na jeden večer, niekoľko mesiacov po našom stretnutí, keď sme sa dlho bozkávali, a ten bozk sa mi zdal celkom

iný ako ostatné, bol to *veľavravný bozk*. Bozk, ktorý nastavil latku všetkým ďalším bozkom. Už som sa nebál. Vedel som, že Nathalie sa stane mojou ženou.

3

O dvadsať rokov neskôr naša dcéra Alice vyletela z rodného hniezda. Cítil som ešte na perách onen *veľavravný bozk* a hľa, ovocie našej lásky stálo na peróne s dvoma obrovskými kuframi. Život je asi stroj na zrýchľovanie času. Ona odchádzala a my sme osameli. Napokon, bola to naša vina: my hlupáci sme si spravili len jedno dieťa. A ja som si sľuboval, ako napokon všetci takto postihnúť, nezopakovať to, čo som sám prežil. Ten smútok zo života jedináčika. Nathalie však nemohla druhý raz otehotnieť. Cítil som sa za túto nespravodlivosť zodpovedný, akoby som bol nositeľom génu samoty. Frustráciu z toho zmierňovala žiarivá prítomnosť Alice, jej každodenná prítomnosť, ktorá sa práve navždy končila. Deti sa do rodného hniezda už nikdy nevracajú...

Silou mocou sme sa usilovali ukryť naše obavy, no Alice nás mala prečítaných. Svoj odchod zľahčovala slovami: „No hej, je to až São Paolo, ale ide len o stáž. A budeme si môcť skypovať...“ Posledná veta ma dorazila. Svoju dcéru si potrebujem vyobjímať, bodka. Nepriviedli sme ju na tento svet, aby sme si prejavovali lásku cez monitor a naše rozhovory by záviseli od chaotických internetových spojení. Opakovala, že je to len na rok, najviac na dva... že je to úžasná šanca. Hej, to je pravda. Pokúšal

som sa o tom presvedčiť samého seba, ale tie dva obrovské kufre sa mi vysmievali: kradli mi minulosť. A São Paolo, čo to vlastne je? Veď ani meno nie je seriózne. Prečo stáž v Brazílii? Je to krajina, kde sa pije koktail a vystavuje na obdiv poprsie. Alebo tam tancujú a hrajú naboso futbal. Krajina prázdnin. Vážne, prečo práve Brazília? Naše malé, neduživé Francúzsko s miernou klímou a obyčajným životom je popri nej ako nedochôdča. Alice sa do Brazílie zamilovala, to je isté, ale my ju tam nikdy nenavštívime. Moja úzkosť bola bezhraničná. Veď tu má celý svoj život, svojich priateľov, nás.

Znova raz si musím priznať sklon vidieť všetko v čiernych farbách*. Moja dcéra odchádzala na štúdium do Latinskej Ameriky a už som ju videl vydatú za chlapa, čo hrá bosanovu a odviečie ju na turné do všeliakých zapadákovov, kde líšky dávajú dobrú noc. A možno ju unesú amazonskí domorodci ako vo filme *Smaragdový les* od Johna Boormana, kde hrdina v divokom pralese príde o syna. Hľa, čo ma čaká. A tak som to omieľal dookola ako scenárista píšuci len rodinné horory, a to už Nathalie zrejme dorazilo:

„Tebe celkom šibe, aj s твоjím *Smaragdovým lesom*...“

„A prečo? Všetko je možné.“

„Bernard... myslím, že máš veľký problém s odchodmi. Máš strach, že ťa niekto opustí...“

„Ja? Veď to s tým nič nemá. Nezačínaj ma zase analyzovať.“

* Nemal som veru čítať Schopenhauerov životopis v troch zväzkoch.

„Lahni si.“

„Nie!“

Nebola vhodná chvíľa. Vedel som, že niet čo povedať, niet čo analyzovať. Cítil som len jednoducho potrebu vyjadriť svoje obavy. Ja, ktorý všetko dusím v sebe, som pocítil úľavu. Hoci, uznávam, v tej chvíli ma mohli pokojne považovať za blázna. Harcovalo vo mne toľko emócií, občas aj protichodných. Chvíľami ma náhle prepadol pocit hrdosti, že moja dcéra dospela, a oznámil som Nathalie: „Ona odchádza do Brazílie... veď to je úžasné. Uvedomuješ si to?“

V ten večer, keď odišla, sme si povedali, že si dáme pohárik vína. Boli sme v byte sami. Otvoril som fľašu červeného a začali sme spomínať. Rozprávali sme si zážitky z detstva našej dcéry. Spomínali sme na bábkové divadlo a na jej prvú lásku, volal sa Thibaut či Timotej, už neviem. Preberali sme spoločné zážitky. Sám neviem prečo, istotne to spôsobilo víno, som sa rozosmial.

„Som rada, keď sa smeješ,“ povedala Nathalie.

„Prečo? Ja sa smejem často.“

„Nie, ty sa nesmeješ nikdy. Vždy sa chmúriš.“

„Aha. Naozaj si to myslíš?“

„Naozaj.“

„Ale naposledy... keď sme boli na tom predstavení... už neviem akom...“

„Bolo to pred dvoma rokmi.“

„Ah, tak dávno...“

„Áno, tak dávno...“

„Je to aj stresom z práce. Momentálne to je ťažké.“